

Sygn. akt III RC 109/19

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 18 grudnia 2019 roku

Sąd Rejonowy w Łowiczu w Wydziale III Rodzinnym i Nieletnich

w składzie:

Przewodnicząca: SSR Honorata Wójcik

Protokolant: st.sekr.sąd. Elżbieta Gołaszewska

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 11 grudnia 2019 roku

sprawy z powództwa H. B.

przeciwko J. B. (1) i I. K. (1)

o alimenty

1. oddała powództwo;
2. przyznaje wynagrodzenie radcy prawnemu E. S. w kwocie 147,60 (sto czterdzieści siedem złotych 60/100) złotych z VAT za reprezentację z urzędu powoda H. B. i należność tę nakazuje wypłacić z rachunku Skarbu Państwa;
3. nie obciąża stron kosztami postępowania, które przejmują na rachunek Skarbu Państwa.

Sygn. akt III RC 109/19

UZASADNIENIE

Powód H. B. w dniu 6 sierpnia 2019 roku wniósł o zasądzenie na swoją rzecz alimentów od dzieci: J. B. (1) i I. K. (1) w kwocie po 1000 złotych miesięcznie od każdego z pozwanych, płatnych do dnia 10-go każdego miesiąca wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie w razie uchybienia terminowi płatności którejkolwiek z rat oraz o zasądzenie kosztów procesu. W uzasadnieniu wskazał, iż jest osobą chorą, a jedyny dochód w postaci emerytury nie wystarcza mu na zaspokojenie swoich usprawiedliwionych potrzeb. Jego dzieci nie chcą się nim opiekować pomimo, iż zobowiązały się do pomocy. Powód podniósł, że ubiega się o umieszczenie w domu pomocy społecznej. (pозew – k. 2 – 4)

W odpowiedzi na pozew z dnia 8 września 2019 roku pozwani J. B. (1) i I. K. (1) wnieśli o oddalenie powództwa w całości, argumentując, iż powód otrzymuje świadczenie emerytalne w kwocie 1800 złotych. Powód zamieszkuje wraz z synem i byłą żoną, ma ustanowione w drodze służebności osobistej prawo do korzystania z pokoju i kuchni. Nie ponosi opłat za ogrzewanie, zużycie wody, ścieki, podatku od nieruchomości. Całą kwotę otrzymywanej emerytury przeznacza na swoje potrzeby i zakup leków. Na każde uzasadnione żądanie jest przez pozwanych wożony do lekarza, na zakupy itd. (odpowiedź na pozew – k. 117-119).

Pismem z dnia 2 grudnia 2019 roku powód ograniczył powództwo wnosząc o zasądzenie na swoją rzecz alimentów w kwocie po 500 złotych od każdego z pozwanych wraz z odsetkami ustawowymi w razie uchybienia terminowi płatności, cofając powództwo co do pozostałej kwoty 500 złotych miesięcznie od każdego z pozwanych. (pismo powoda – k. 143-144)

Na rozprawie w dniu 11 grudnia 2019 roku pełnomocnik powoda poparł powództwo w zakresie zasądzenia alimentów w kwocie po 500 złotych od każdego z pozwanych. Pełnomocnik pozwanych wniósł o oddalenie. (e-protokół rozprawy – k. 181-182v)

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

Powód jest ojcem pozwanych.

(okoliczność bezsporna)

Ugodą zawartą przed mediatorem w dniu 25 kwietnia 2019 roku pomiędzy H. B. i M. B., J. B. (1), I. K. (1) w sprawie o alimenty sygn. akt III RC 170/18 ustalono, iż J. B. (1) i I. K. (1) będą się opiekować swoim ojcem H. B. w taki sposób, że:

- a) będą wozić ojca do lekarza z tym, że ojciec będzie ich powiadamiał o planowanej wizycie u lekarza na cztery dni wcześniej (nie dotyczy przypadków nagłych, gdzie H. B. będzie dzwonił do dzieci, że potrzebuje natychmiastowej pomocy),
- b) będą pomagać w sprzątanii mieszkania na jego prośbę,
- c) będą pomagać w robieniu zakupów, kiedy zajdzie taka potrzeba, zakupy będą opłacane przez H. B..

H. B. będzie na koniec miesiąca przedstawiał synowi J. B. (1) wszystkie faktury za leki przepisane przez lekarza na recepty, za dany miesiąc. Jeżeli opłata za leki przekroczy 900 złotych miesięczne przez dwa kolejne miesiące wtedy H. B. nie będzie płacił za energię elektryczną za ten okres. J. B. (1) będzie poniósł koszty opału oraz koszty bieżących napraw budynku i urządzeń.

(dowód: ugoda w sprawie III RC 170/18 – k. 86-87 załączonych akt III RC 170/18)

Powód na obecnie 72 lata. Mieszka w D. wraz z synem J. B. (1) oraz byłą żoną M. B. w domu syna. Jest rozwodnikiem. Utrzymuje się z emerytury w kwocie 1900 złotych. Powód korzysta w domu z kuchni i łazienki. Ma własny pokój o powierzchni ok. 16 m². W kuchni przyrządza sobie jedzenie, a zjada w swoim pokoju. J. B. (1) wozi ojca do lekarza i na zakupy. Powód ponosi część kosztów związanych z utrzymaniem domu. Partycypuje w opłatach za energię elektryczną - 80 złotych na 2 miesiące, płaci za wodę - 140 złotych na pół roku oraz za wywóz śmieci - 45 złotych na kwartał. Opał do domu kupuje J. B. (1). Pozostałe koszty utrzymania powoda to: zakup leków - 800-1000 złotych/miesiąc, odzież - 100 złotych/miesiąc, pampersy - 160 złotych/miesiąc. Powód jest osobą schorowaną. Cierpi na przewlekłą chorobę oddechową, ma ubytek lewego płuca. W związku z powyższym zażywa środek do oddychania. Dwa razy dziennie się inhuje. Ponadto powód cierpi na chorzenia nerek, serca, nadciśnienie, otyłość, choruje na cukrzycę. Kiedy jest o siłach sam robi sobie zakupy spożywcze w sąsiedniej wsi (B.). Powód sam wykonuje drobne prace porządkowe w swoim pokoju. Odkurza.

Powód starał się o umieszczenie w domu pomocy społecznej. Pierwszy jego wniosek został oddalony decyzją (...). (...).13.2019. Uznano, że H. B. jest osobą sprawną fizycznie i może funkcjonować prawidłowo w środowisku przy pomocy najbliższej rodziny – dzieci, które zadeklarowały pomoc w codziennym funkcjonowaniu i dowożeniu na wizyty lekarskie. Na skutek odwołania złożonego przez powoda sprawę przekazano do ponownego rozpoznania. Ostatecznie jednak powód zrezygnował z ubiegania się o umieszczenie w (...).

(dowód: decyzja – k. 29,47-48, 52; wniosek – k. 40-41; odwołanie – k. 50, kwestionariusz z wywiadu rodzinnego – k. 56-63,86-87; oświadczenie o stanie majątkowym – k. 65; opinia dot. stopnia sprawności – k. 68-69; zaświadczeni lekarskie – k. 70-75; wywiad – k. 79-80; oświadczenie o stanie majątkowym – k. 82, 89-95; zeznania powoda e-protokół z dnia 11.12.2019 r. 00:04:03 – k. 181v; zeznania pozwanego J. B. (1) e-protokół z dnia 11.12.2019 r. 00:31:41 – k. 181v-182; zeznania pozwanej I. K. (1) e-protokół z dnia 11.12.2019 r. 00:47:27 – k. 182)

Pozwany J. B. (1) ma 49 lat, jest pracownikiem (...). Zarabia 4000 złotych miesięcznie, nie ma nikogo na utrzymaniu. Jego relacje z ojcem są trudne, choć ostatnio uległy poprawie. Dbą o ojca. Sprząta ojcu pokój, czasem pomaga mu w tym I. K. (1). Wymienił ojcu wykładzinę w pokoju. Myje okno w pokoju ojca. Raz zmienił ojcu pościel. Wozi ojca do lekarza, do szpitala, do apteki. Gdy nie mógł zawieść ojca prosił o pomoc pozwaną. Pozwany kupuje opał do domu.

(dowód: dokumentacja dotycząca Niebieskiej Karty – k. 97, 105-115; zeznania powoda e-protokół z dnia 11.12.2019 r. 00:04:03 – k. 181v; zeznania pozwanego J. B. (2) e-protokół z dnia 11.12.2019 r. 00:31:41 – k. 181v-182; zeznania pozwanej I. K. (2) e-protokół z dnia 11.12.2019 r. 00:47:27 – k. 182)

Pozwana I. K. (1) ma 47 lat. Pracuje jako dyżurny ruchu. Jej miesięczne dochody wynoszą ok. 3000 złotych. Jest mężatką. Ma dwoje dzieci. Utrzymuje studiującą córkę. Koszty utrzymania córki wynoszą ok. 1000 złotych (w tym opłata za szkołę, mieszkanie, dodatkowe potrzeby). Koszty utrzymania własnego domu to 600-700 złotych. Jej relacje z ojcem są złe. Rzadko odwiedza ojca. Jej dzieci również nie odwiedzają dziadka. Nie prosi ojca o żadną pomoc. Kiedy remontowała dom nie poprosiła o ojca o pomoc, choć jest on fachowcem w dziedzinie hydrauliki.

(dowód: dokumentacja dotycząca Niebieskiej Karty – k. 97, 105-115; zeznania powoda e-protokół z dnia 11.12.2019 r. 00:04:03 – k. 181v; zeznania pozwanego J. B. (1) e-protokół z dnia 11.12.2019 r. 00:31:41 – k. 181v-182; zeznania pozwanej I. K. (1) e-protokół z dnia 11.12.2019 r. 00:47:27 – k. 182)

Relacje pomiędzy powodem, a pozwanymi i ich matką M. B. są złe. Prokurator Rejonowy w Łowiczu prowadził dochodzenie w sprawie Ds. 565/19 dotyczące psychicznego i fizycznego znęcania się nad H. B. w miejscowości D. w Ł. w czasie od stycznia 2016 roku do 27 maja 2019 roku, które to postępowanie zostało umorzone - z uwagi na brak danych dostatecznie uzasadniających podejrzenie popełnienia przestępstwa. W domu stron prowadzona była procedura (...) założona z zawiadomienia H. B..

(dokumenty z załączonych akt Ds. 656/19, dokumentacja dotycząca Niebieskiej Karty – k. 97, 105-115; zeznania powoda e-protokół z dnia 11.12.2019 r. 00:04:03 – k. 181v; zeznania pozwanego J. B. (1) e-protokół z dnia 11.12.2019 r. 00:31:41 – k. 181v-182; zeznania pozwanej I. K. (1) e-protokół z dnia 11.12.2019 r. 00:47:27 – k. 182)

Nie budzą wątpliwości Sądu dowody z dokumentów dotyczących wniosku powoda o umieszczenie w (...), jak również z załączonych akt spraw sądowych i prokuratorskich Ds. Sąd uznał, że kserokopie dokumentów świadczą jedynie o istnieniu ich oryginałów, kserokopie nie mogą bowiem stanowić dowodu w sprawie.

Sąd dał wiarę zeznaniom pozwanych, co do relacji panujących pomiędzy nimi, a powodem, pomocy świadczonej pozwanemu. Zeznania w tym zakresie są wzajemnie zgodne, korespondują z pozostałym materiałem dowodowym, a także po części z zeznaniami powoda. Tym samym Sąd dnie dał wiary zeznaniom pozwanego jakoby nie otrzymywał pomocy ze strony powodów, by nie wywiązywali się z ustaleń ugody. Z zeznań zarówno I. K. (1) jak i J. B. (1) wynika, że pomagają ojcu w takim stopniu w jakim ojciec na to pozwala – sprzątają, jeżeli wpuszcza ich do swojego pokoju, wożą na zakupy, do lekarza. Niemniej jednak zarówno z zeznań stron jak i dowodów z dokumentów wynika, iż relacje panujące pomiędzy stronami są trudne i nie układają się prawidłowo.

Sąd zważył, co następuje:

Powództwo jest w całości bezzasadne.

W myśl art. 138 k.r.o., w razie zmiany stosunków można żądać zmiany orzeczenia lub umowy dotyczącej obowiązku alimentacyjnego. Przez zmianę stosunków rozumieć natomiast należy zwiększenie się usprawiedliwionych potrzeb uprawnionego bądź zmniejszenie lub ustanie możliwości zarobkowych i majątkowych zobowiązanego do alimentacji. Zgodnie bowiem z treścią art. 135 § 1 k.r.o. zakres świadczeń alimentacyjnych zależy od usprawiedliwionych potrzeb uprawnionego oraz od zarobkowych i majątkowych możliwości zobowiązanego, a wykonywanie obowiązku alimentacyjnego względem dziecka, które nie jest jeszcze w stanie utrzymać się samodzielnie, może polegać także, w całości lub w części, na osobistych staraniach o jego utrzymanie lub wychowanie (art. 135 § 2 k.r.o.).

Zgodnie z treścią art. 128 Kodeksu Rodzinnego i Opiekuńczego obowiązek dostarczania środków utrzymania obciąża krewnych w linii prostej. Ogólna zasada, zgodnie z którą wynikający z pokrewieństwa obowiązek alimentacyjny obciąża krewnych w linii prostej oraz rodzeństwo, oznacza, że między tymi krewnymi może powstać konkretny stosunek alimentacyjny z chwilą wystąpienia przesłanek, od których dalsze przepisy, a w szczególności przepisy art. 132-136, uzależniają roszczenie uprawnionego oraz odpowiadający temu roszczeniu obowiązek spełnienia świadczeń alimentacyjnych przez zobowiązanego (por. J. Jodłowski, Glosa do postanowienia SN z 27.2.1969 r., II CZ 37/69, OSP 1969, Nr 2, poz. 34). Tak więc art. 128 wskazuje, między którymi spośród krewnych istnieje „potencjalnie” obowiązek alimentacyjny, dalsze zaś przepisy określają przesłanki powstania skonkretyzowanego obowiązku alimentacyjnego zobowiązanego względem uprawnionego do świadczeń alimentacyjnych. Niewątpliwie, treść tego przepisu uprawnia powoda do wystąpienia z żądaniem zasądzenia na jego rzecz od dzieci alimentów.

Jak stanowi art. 133 § 2 k.r.o. uprawniony do świadczeń alimentacyjnych (z wyjątkiem dzieci) jest tylko ten, kto znajduje się w niedostatku. Warunkiem koniecznym do uwzględnienia powództwa, a tym samym zasądzenia alimentów w jest zatem ustalenie przez sąd, że uprawniony znajduje się w niedostatku, a także, że zobowiązani są zdolni do łożenia alimentów.

Przepisy nie definiują co należy rozumieć pod pojęciem niedostatku. Powszechnie przyjmuje się jednak, że ze stanem niedostatku mamy do czynienia w sytuacji gdy osoba nie jest w stanie zaspokoić swoich podstawowych potrzeb. Podobnie stwierdził także Sąd Najwyższy w uchwale Pełnego składu Izby Cywilnej i Administracyjnej z dn. 16.12.1987 r., sygn. akt: III CZP 91/86 (Lex 3342) gdzie wskazał, że „za znajdujące się w niedostatku należy uważać osoby, które nie mogą własnymi siłami zaspokoić usprawiedliwionych potrzeb, nie posiadają własnych środków w postaci wynagrodzenia za pracę, emerytury czy renty ani też dochodów z własnego majątku.” Jeżeli własnymi siłami osoba uprawniona jest w stanie zaspokoić swoje potrzeby jedynie częściowo, obowiązek alimentacyjny osoby zobowiązanej ogranicza się tylko do niezaspokojonej części.

Przyjmuje się powszechnie, że niedostatek jest przesłanką powstania obowiązku alimentacyjnego, gdy jego przyczyną są okoliczności niezależne od woli osoby ubiegającej się o alimenty. Popadnięcie w niedostatek pozwala żądać alimentów jedynie wówczas, gdy nie stało się to umyślnie lub też gdy nie jest ono efektem hulaszczego trybu życia. (tak H. Dolecki [w:], T. Sokołowski, M. Andrzejewski Komentarz do art. 133 Kodeksu rodzinnego i opiekuńczego, System informacji prawnej LEX, wyd. internetowe).

Określenie zakresu obowiązku alimentacyjnego powinno być dokonane przy uwzględnieniu przepisu art. 135 § 1 k.r.o., z którego wynika, iż zakres świadczeń alimentacyjnych zależy od usprawiedliwionych potrzeb uprawnionego oraz od zarobkowych i majątkowych możliwości zobowiązanego. Przez możliwości zarobkowe i majątkowe zobowiązanego należy rozumieć te zarobki i dochody, które osoba zobowiązana może i powinna uzyskiwać przy dołożeniu należytej staranności oraz stosownie do swoich sił umysłowych i fizycznych.

W przedmiotowej sprawie nie ulega wątpliwości, że powód H. B. jest zdolny do samodzielnego utrzymania. Powód otrzymuje emeryturę w kwocie 1900 złotych, którą przeznaczą na swoje własne potrzeby. Koszt partycypacji powoda w utrzymaniu domu wynosi średnio 78 złotych/miesiąc (energia elektryczna - 80 złotych na 2 miesiące, woda - 140 złotych na pół roku, wywóz śmieci - 45 złotych na kwartał). Pozostałą kwotę, czyli blisko 1800 złotych powód ma do dyspozycji. Wg jego szacunku na leki wydaje maksymalnie 1000 złotych miesięcznie, na odzież - 100 złotych miesięcznie, pampersy 160 złotych miesięcznie; łącznie 1260 złotych. Na wyżywienie i pozostałe potrzeby pozostaje więc powodowi kwota 540 złotych miesięcznie. Tym samym Sąd oceniając sytuację materialną i majątkową powoda uznał, iż nie wykazał on braku środków finansowych na własne utrzymanie oraz stanu niedostatku. H. B., wbrew swoim twierdzeniom, jest finansowo samodzielny, a otrzymywane świadczenie emerytalne wystarcza na zaspokojenie usprawiedliwionych potrzeb. Uznać więc należy, że sytuacja majątkowa i osobista H. B. pozwala mu na utrzymanie się z własnych dochodów. Strona powodowa nie wykazała, aby pozostawały potrzeby, których nie jest w stanie samodzielnie zaspokoić. Powód nie znajduje się w niedostatku, który mógłby stać się podstawą do obciążenia

świadczeniem alimentacyjnym pozwanych. Dopiero gdyby H. B. nie był w stanie zaspokoić własnych potrzeb, gdyby znajdował się on w niedostatku, zasadnym byłoby obciążanie jego dzieci obowiązkiem alimentacyjnym.

Ponadto zastrzec należy, iż powód, zgodnie z zawartą ugodą, jest wożony przez pozwanych (głównie przez syna) do lekarza, do apteki, na zakupy, jeżeli zakomunikuje taką potrzebę. Dodatkowo poczynione ustalenia dowodzą, że pozwani pomagają również w sprzątaniu pokoju powoda, jeżeli wyrazi taką potrzebę i jeżeli wpuści ich do swojego pokoju. J. B. (1) umył okno ojcu, zmienił pościel, wymienił wykładzinę w pokoju. Bywało jednak, że powód nie wpuszczał nikogo do swojego pokoju. W takiej sytuacji powodowie byli pozbawieni możliwości realizacji ugody w zakresie pomocy w sprzątaniu pokoju ojca.

Bez wątplenia również relacje pomiędzy stronami nie układają się poprawnie. Materiał dowodowy wskazuje, że dzieci są skonfliktowane z ojcem. Toczyła się sprawa prokuratorska o znęcanie nad powodem, która ostatecznie została umorzona. W domu została wdrożona procedura (...) - założona z zawiadomienia H. B.. Z drugiej strony dokumenty zgromadzone w sprawie dot. (...) wskazują, że powód jest osobą konfliktową, porywczą, a zamieszkiwanie z nim, porozumienie się nawet w drobnych sprawach życia codziennego może być trudne.

W ocenie Sądu nie zaistniały nowe okoliczności, po zawarciu przez strony ugody, uzasadniające zmianę obowiązku alimentacyjnego, co jest podstawą zastosowania art. 138 k.r.o.

Jednocześnie Sąd oceniając możliwości finansowe i zarobkowe zobowiązanych uznał, iż sytuacje finansowe zarówno J. B. (1) jak i I. K. (1) pozwalałyby im na realizację obowiązku alimentacyjnego względem ojca bez uszczerbku dla utrzymania własnego pozwanych, i rodziny pozwanej I. K. (1), jednakże fakt nieznajdowania się przez powoda w niedostatku uzasadnia oddalenie powództwa.

Wobec ustanowienia dla powoda pełnomocnika z urzędu Sąd postanowił przyznać wynagrodzenie radcy prawnemu E. S. za reprezentację z urzędu powoda w kwocie 147,60 złotych z VAT, którą nakazał wypłacić ze środków Skarbu Państwa - w oparciu o stawki wskazane w Rozporządzeniu Ministra Sprawiedliwości z dnia 3 października 2016 roku w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów niepłatonej pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego z urzędu (Dz.U. z 2016 r. poz. 1715 z późn.zm.).

O kosztach procesu Sąd orzekł na podstawie art. 102 k.p.c., to jest nie obciążył stron kosztami postępowania, które przejął na rachunek Skarbu Państwa.

Mając powyższe na względzie Sąd nie uwzględnił powództwa i orzekł jak w sentencji.